

І.Г.РОЩІН, к.ф.і.с., доцент,

ВП «МФ КНУКіМ»,

С.М. РОЩІНА, к.п.н., доцент, Національний
університет кораблебудування імені адмірала
Макарова, м. Миколаїв

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИНЦИПІВ МЕНЕДЖМЕНТУ В ТУРИСТСЬКІЙ ІНДУСТРІЇ

Актуальність. Принципи управління туристським підприємством визначають вимоги до системи, структури та організації управління. Менеджмент в туріндустрії здійснюють за допомогою основних вихідних положень та правил, якими керують управлінці всіх рівнів. Саме ці правила визначають «лінію» поведінки менеджера і трактують як принципи управління [1.3].

Мета дослідження – теоретично узагальнити систему основних принципів у галузі туріндустрії.

Принципи управління – основоположні ідеї, закономірності та правила поведінки керівників при здійсненні ними управлінських функцій.

Принципи як категорія менеджменту мають давню історію. У роботах Ксенофонта (близько 430 – 354 рр. до н.е.) були зроблені перші спроби сформулювати принципи управління. Вперше термін «принципи управління» ввів інженер-технолог Фредерік Тейлор, який у 1911 р. опублікував роботу під назвою «Принципи наукового управління». Подальше наукове обґрунтування використання принципів менеджменту отримало в роботі Г. Емерсона (1912р.) під назвою «Дванадцять принципів продуктивності». У 1916 р. Анрі Файоль у книзі «Загальне і промислове управління» сформулював чотирнадцять принципів адміністративної науки.

Класифікація принципів менеджменту

Розглядаючи принципи як основоположну категорію науки управління, необхідно провести їх класифікацію. У відповідності до критерію класифікації – сфери впливу принципу на діяльність організації – всі принципи менеджменту можна розділити на загальні, які закладають основу, без якої неможливо розглядати загальну теорію управління та особливі (часткові), що визначають правила, за якими розвивається той чи інший напрямок (елемент) науки управління.

Загальні принципи управління:

1. Принцип застосовності – менеджмент розробляє свого роду керівництво до дії для всіх працівників підприємств.

2. Принцип системності – менеджмент охоплює всю систему, враховуючи зовнішні та внутрішні зв'язки, взаємозалежності і відкритість власної структури або системи в цілому.

3. Принцип багатофункціональності – менеджмент охоплює різні аспекти діяльності: матеріальні (ресурси, послуги), функціональні (організація роботи), змістовні (досягнення кінцевої мети).

4. Принцип інтеграції – вимагає об'єднання в межах системи різних способів взаємин і поглядів працівників, тоді як поза підприємством може відбуватися їх диференціювання.

5. Принцип орієнтації на організаційні цінності – менеджмент входить в зовнішнє середовище з певними уявленнями про такі цінності, як гостинність, чесні послуги, вигідне співвідношення цін та послуг.

Особливі (часткові) принципи менеджменту:

1. Принцип оптимального співвідношення централізації і децентралізації в управлінні – оптимальний розподіл (делегування) повноважень при прийнятті управлінських рішень, що передбачає необхідність оптимального поєднання єдиноначальності і колегіальності в управлінні. Суть єдиноначальності – керівник певного рівня управління має право самостійного вирішувати питання,

що пов'язані з його компетенцією. Колегіальність – колективне прийняття рішень на основі думок керівників різного рівня і виконавців конкретних рішень.

2. Принцип наукової обґрунтованості управління – наявність у керівника наукового передбачення, уміння планувати соціально-економічні перетворення на підприємстві на основі наукових методів і підходів.

3. Принцип плановості – визначення основних напрямків і пропорцій розвитку підприємства в перспективі. План – певний комплекс економічних і соціальних завдань, які необхідно вирішити в майбутньому.

4. Принцип узгодженості прав, обов'язків і відповідальності – підлеглий має виконувати покладені на нього завдання і періодично звітувати щодо їх виконання.

5. Принцип приватної автономії і свободи – усі ініціативи виходять від вільно діючих економічних суб'єктів, що виконують управлінські функції за своїм бажанням у рамках чинного законодавства.

6. Принцип ієрархічності та зворотного зв'язку – створення багатоступінчастої структури управління, за якою первинний (нижній) рівень ланки управляє своїми ж органами, що знаходяться під контролем органів керівництва наступного рівня.

7. Принцип мотивації – чим ретельніше менеджери здійснюють систему заохочень і покарань, розглядають її з урахуванням непередбачених обставин, інтегрують її за елементами організації, тим ефективніше буде програма мотивацій.

8. Принцип державної законності системи менеджменту – припускає відповідність обраної організаційно-правової форми вимогам законодавства.

9. Принцип органічної цілісності об'єкта і суб'єкта управління – вплив суб'єкта на об'єкт управління розуміється як єдина комплексна система, що має вихід, зворотний зв'язок і зв'язок із зовнішнім середовищем.

10. Принцип стійкості та мобільності системи управління – наявність якісних стратегічних планів, що розроблені відповідно до змін і вимог споживачів туристських послуг.

Висновки. Для ефективної та результативної діяльності в галузі туристичної роботи є вкрай необхідними дотримання основних, усталених ідей – принципів, які дають змогу оптимізувати професійні взаємини в сфері туріндустрії.

Список використаних джерел:

1. Бабарицька В. К. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення турпродукту: Навч. Посібник / В. К. Бабарицька, О. Ю. Малиновська – К.: АЛЬТЕРПРЕС, 2004. – 288 с.

2. Биржаков М. Б. Введение в туризм / М. Б. Биржаков. – СПб.: Герда, 2004. – 448 с.

3. Волков Ю. Ф. Введение в гостиничный и туристский бизнес / Ю. Ф. Волков. – Ростов н/Д: Феникс, 2003. – 352 с. – (Серия «Учебники, учебные пособия»).

4. Уокер Дж. Р. Управление гостеприимством. / Джон Р. Уокер; пер. с англ. [В.Н. Егорова]. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – 880 с. – (Серия «Зарубежный учебник»).